

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Gaswinning VDW – provincies Drenthe en Friesland

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

2 november 2021 / projectnummer: 3559

35 JAAR

onafhankelijk en deskundig advies

1 Advies voor de inhoud van het MER

Vermilion Energy Netherlands B.V. (Vermilion) is van plan een mijnbouwlocatie in de omgeving van Vledderveen/Wilhelminaoord aan te leggen voor het opsporen en produceren van aardgas. Deze mijnbouwlocatie past niet binnen het huidige bestemmingsplan. Daarom stelt de minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK) in samenspraak met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) een Rijksinpassingsplan 'gaswinning Vermilion Drenthe Westerslag (VDW)' op. Ook moeten diverse vergunningen worden verleend. Voorafgaand hieraan worden de milieugevolgen onderzocht in een milieueffectrapport (MER). De ministers hebben de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie) gevraagd te adviseren over de benodigde inhoud van het op te stellen MER.

Essentiële informatie voor het MER

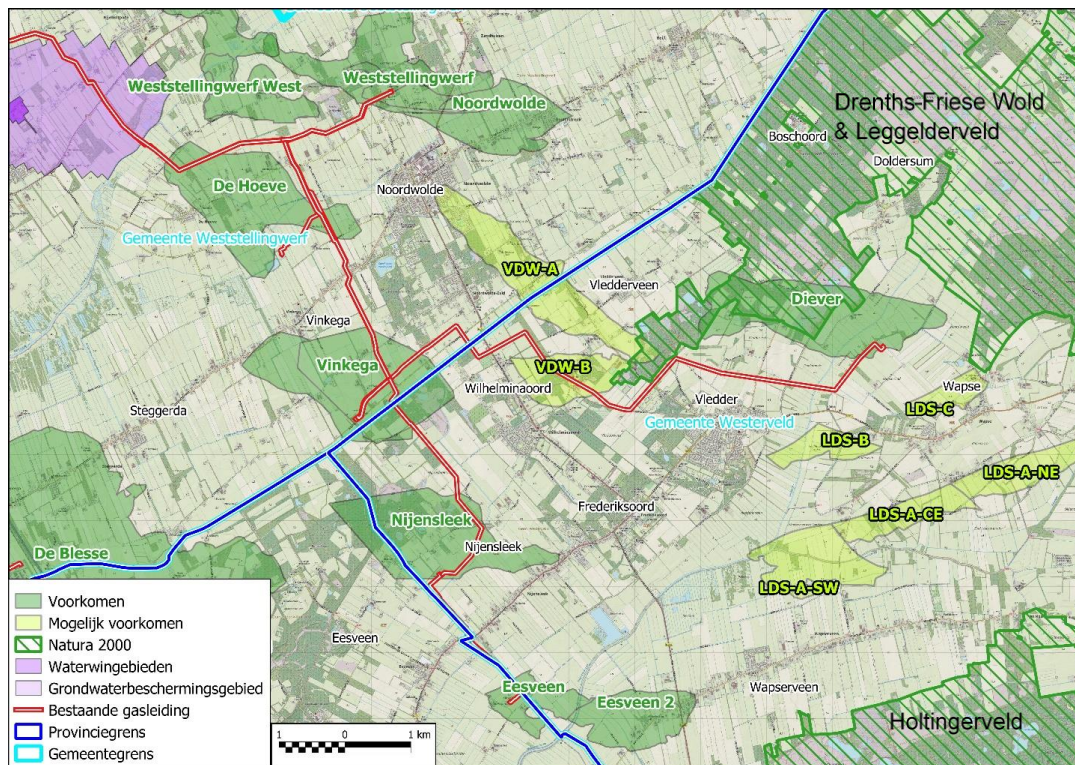
De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in het besluit over de gaswinning VDW het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- De concept-NRD (conceptnotitie reikwijdte en detailniveau) is vroeg in het proces tot stand gekomen. Dit heeft als voordeel dat de participatie met de omgeving vanaf het begin kan plaatsvinden. Het heeft als nadeel dat de projectbeschrijving en voorgestelde onderzoeksplan op onderdelen nog vrij algemeen is. Dit betekent dat het MER duidelijk moet maken:
 - hoe de nog te nemen stap(pen) naar het specifiek maken van de gaswinning en de effectbeoordeling verlopen. En hoe de verschillende rapporten zich tot elkaar verhouden, zoals het aangekondigde MER in twee fasen en de integrale effectanalyse (IEA);
 - hoe de reeds genomen nemen stap(pen) in het trechteringsproces van alternatieven is verlopen en welke rol milieu daarin gespeeld heeft.
- Een beschrijving van de randvoorwaarden die de status van 'Unesco werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid' meegeeft aan de gaswinning en een beschrijving van de effecten van het voornemen op de Koloniën van Weldadigheid.
- Een beschrijving van de mogelijke bodemdaling en trillingen (aardbevingen), in cumulatie met andere gasvelden en andere activiteiten (zoals agrarisch grondwaterbeheer) en de consequenties daarvan voor veiligheid en water.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. Ze bouwt in haar advies voort op de concept-NRD¹. Ze herhaalt alleen punten als dat voor een goed begrip van het advies nodig is of als ze voorstelt de aanpak op onderdelen aan te passen.

¹ Gaswinning VDW, Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau, 27 juli 2021.

Figuur 1 Mogelijke gasvoorkomens VDW-A en VDW-B en directe omgeving (Bron: concept-NRD gaswinning VDW, HaskoningDHV, 27 juli 2021).

Aanleiding MER

De door Vermilion beoogde gaswinning, zowel het boren naar (exploratie) als de uiteindelijke winning (exploitatie), past niet binnen het huidige bestemmingsplan. Daarom moeten de ministers een Rijksinpassingsplan vaststellen voordat Vermilion kan starten. Ook dienen er vergunningen worden verleend voordat tot winning kan worden overgegaan. Omdat het gaat om de winning van meer dan 500.000 m³ aardgas per dag is er een m.e.r.-plicht (categorie C17.2). Ook om andere redenen is er een m.e.r.-plicht, zo is het Rijksinpassingsplan kaderstellend voor de m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteiten diepboring (categorie D17.2), de oprichting van oppervlakte installaties voor de winning van aardgas (categorie D17.3) en de aanleg van gastransportleiding voor meer dan 5 km in gevoelig gebied (categorie D8.1). Mogelijk moet ook een Passende beoordeling worden opgesteld om de effecten op Natura 2000-gebied te beoordelen.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de ministers van EZK en BZK – besluiten over het Rijksinpassingsplan gaswinning VDW en coördineren de in de RCR opgenomen vergunningen.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer 3559 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Achtergrond en doelen, beleidskader en besluiten

2.1 Achtergrond en doelen

De concept-NRD gaat in hoofdstuk 2 in op de achtergronden van de beoogde gaswinning, onder meer hoe het past binnen het kleineveldenbeleid². Neem het overzicht over en ga in het MER nader in op de doelen van de beoogde gaswinning³.

Gelet op de vragen hierover in de zienswijzen en adviezen op de concept-NRD adviseert de Commissie duidelijk in het MER te onderbouwen of en zo ja hoe deze winning past binnen het beleid⁴.

2.2 Beleidskader

In de concept-NRD is in hoofdstuk 5 een beleidskader opgenomen. Neem dit over in het MER en geef aan welk beleid relevant is voor het project en of het project kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. De Commissie adviseert naast de al genoemde wet- en regelgeving ook in te gaan op de Unesco Werelderfgoedstatus van de Koloniën van weldadigheid en de randvoorwaarden die dit meegeeft aan het voornemen.

2.3 Te nemen besluit(en)

De procedure voor de milieueffectrapportage wordt doorlopen voor het Rijksinpassingsplan en de te verlenen vergunningen, zoals een omgevingsvergunning, mijnbouwvergunning, mogelijke vergunning(en) op basis van de Wet natuurbescherming en de Waterwet. Geef aan waarom en hoe de Rijkscoördinatieregeling wordt toegepast, welke besluiten nodig zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de planning is.

3 Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Algemeen

De concept-NRD is duidelijk en goed leesbaar. Zij is vroeg in het proces tot stand gekomen. Dit heeft als voordeel dat de participatie met de omgeving vanaf het begin kan plaatsvinden. Het heeft als nadeel dat de informatie op onderdelen nog vrij algemeen is⁵. Dit betekent dat

² Voor de gaswinning uit het Groningenveld heeft het kabinet geoordeeld dat dit niet veilig kan en dat deze gaswinning dus op zo kort mogelijke termijn wordt beëindigd. De kleine velden op land en zee bieden gedurende een fase van gestage afbouw nog wel voldoende perspectief.'

³ De concept-NRD spreekt overigens van gasvelden terwijl het nog voorkomens zijn, er moet nog worden aangetoond dat er voldoende winbaar gas aanwezig is.

⁴ Zie ook <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2020/09/11/nationale-omgevingsvisie/Toelichting+Nationale+Omgevingsvisie.pdf>.

⁵ Een deel van de indieners van de zienswijzen geeft aan de informatie erg algemeen te vinden en vraagt om het concreet maken van de informatie en de te doorlopen stappen.

het MER duidelijk moet maken hoe de stap(pen) naar het specifiekere maken van het voornemen, de alternatieven en de effecten verlopen.

Het valt de Commissie op dat gekozen is voor één procedure. Deze aanpak heeft voordelen omdat voordat de eerste exploratieboring gezet wordt een volwaardige afweging gemaakt kan worden over (milieu)belangen. Deze aanpak sluit aan bij de bedoelingen van nationale en Europese m.e.r.-regelgeving. De Commissie adviseert in het MER kort toe te lichten waarom in tegenstelling tot veel andere winningen hiervoor gekozen is zodat dit voor de lezer duidelijk is.

De Commissie heeft uit de concept-NRD (paragraaf 4.2.1) en het startgesprek begrepen⁶ dat het MER uit twee delen zal bestaan:

Deel 1 – plan-MER-deel met daarin de vergelijking van en vervolgens de trechtering naar de negen beoogde locaties naar één locatie, het voorkeursalternatief (VKA);

Deel 2 – project-MER-deel met de milieueffecten van het VKA.

Maak in het MER duidelijk wat het doel is van Deel 1 (plan-MER-deel) en van Deel 2 (project-MER-deel), welk besluit het deel van milieuinformatie moet voorzien. Geef per deel van het MER duidelijk aan op welk detailniveau milieueffecten zijn onderzocht met daarbij een motivering. Dit helpt de lezer van het MER, bijvoorbeeld om te begrijpen waarom sommige criteria in deel 1 niet en in deel 2 wel zijn onderzocht.

Maak duidelijk hoe de keuze voor het VKA plaatsvindt, welke rol de milieugevolgen spelen en hoe andere belangen daarbij meespelen⁷.

De precieze doelen van de gaswinning zijn nog niet gegeven. Maak in het MER duidelijk

- de verwachte maximale hoeveelheid Nm³ per dag te winnen gas⁸;
- de verwachte omvang (minimale en maximale) van de verschillende gasreserves en reservoirs (Rotliegend, Zechstein, Vlieland), geef aan uit welke reservoirs het gas gewonnen gaat worden;
- maximale (maar wel realistische) periodes van respectievelijk de aanlegfase, proefboringsfase en gaswinningsfase⁹. De periode bepaalt immers mede de effecten en de te ervaren (tijdelijke) hinder.

Doe dit zo veel als mogelijk kwantitatief.

In hoofdstuk 3 van de concept-NRD wordt ingegaan op het plan. De voorgenomen activiteit bestaat uit:

- aanleg van een mijnbouwlocatie;
- aanleg van een toegangsweg;
- boren van 1 tot maximaal 3 putten op één mijnbouwlocatie;

⁶ Op 21 september 2021 heeft de Commissie m.e.r. een gesprek gehad met Vermilion en vertegenwoordigers van de ministers over het voornemen aan de hand van de opgestelde concept-NRD.

⁷ De concept-NRD geeft aan dat er tegens een integrale effectanalyse met daarin naast milieugevolgen, een analyse van de technische (on)mogelijkheden, de kosten en de omgevingsaspecten en toekomstvastheid wordt opgesteld om de keuze voor het voorkeursalternatief te onderbouwen.

⁸ Normaal kubieke meter gas. Dit is de hoeveelheid gas die, bij een temperatuur van nul graden Celsius en onder absolute druk van 1,01325 bar, een volume van één kubieke meter inneemt.

⁹ In meerdere zienswijzen wordt gevraagd om een duidelijk overzicht van tijdsduur van de fasen en de te verwachten hinder en effecten tijdens deze fasen.

- testen van de boring (om te achterhalen of er voldoende gas te winnen is)¹⁰;
- aanleg van een gastransportleiding en aansluiting op het bestaande leidingennet van Vermilion;
- plaatsing en gebruik van productie-installaties (eventueel met compressie);
- de eigenlijke gaswinning;
- verwijdering.

Werk de verschillende onderdelen van de voorgenomen activiteit uit in het MER¹¹. Maak in deze beschrijving een duidelijk onderscheid in de proefboringen, de gaswinning en de verwijderingsfase.

3.2 Alternatieven

Gaswinning locatiealternatieven

De concept-NRD maakt duidelijk dat er negen locatiealternatieven worden onderzocht (paragraaf 3.3). In het gesprek dat de Commissie heeft gehad met Vermilion en het bevoegd gezag kwam naar voren dat er diverse participatiesessies zijn georganiseerd. In deze sessies konden deelnemers, binnen bepaalde randvoorwaarden, meedenken over logische locaties voor de gaswinning. De in de concept-NRD opgenomen negen locaties zijn onder meer hierop gebaseerd. Geef de locaties duidelijk op kaart aan. Beschrijf in het MER hoe en binnen welke randvoorwaarden deze negen locatiealternatieven tot stand zijn gekomen. Maak ook duidelijk waarom andere locaties niet als alternatief worden onderzocht, zijn er bijvoorbeeld geen andere locaties met minder milieueffecten¹²?

Ga daarbij in op de randvoorwaarden die de Unesco Werelderfgoedstatus (kerngebied/bufferzones) aan ontwikkelingen geeft. Gedacht vanuit de status van het Werelderfgoed en de daarbij horende bufferzone ligt het mogelijk minder voor de hand om locatiealternatieven in de bufferzone te onderzoeken¹³. De Commissie adviseert in het plan-MER-deel (Deel 1 van het MER) toe te lichten of en zo ja waarom deze locatiealternatieven als realistische alternatieven beschouwd kunnen worden.

In het project-MER-deel (Deel 2 van het MER) moet de locatie uit het voorkeursalternatief (VKA) gedetailleerd uitgewerkt worden. Werk waar nodig met logische varianten die milieueffecten in de aanleg- en exploitatiefase zo veel mogelijk beperken. Onderzoek het VKA op milieugevolgen en ga daarbij in op mogelijke milieuvriendelijkere opties (zie verder hoofdstuk 4 van dit advies).

Alternatieven tracé gastransportleiding

De gaswinningslocatie moet worden aangesloten op het gastransportleidingen netwerk. Daartoe wordt een nieuwe transportleiding aangelegd. De concept-NRD (paragraaf 3.3) is

¹⁰ De Commissie heeft begrepen dat het affakkelen bij het testen van de putten tot enkele dagen per put beperkt is, anders dan in de concept-NRD is aangegeven.

¹¹ In een zienswijzen wordt gevraagd of fracken aan de orde is, maak duidelijk in het MER of dit onderdeel uitmaakt van het voornemen.

¹² In de zienswijzen en adviezen worden aandachtspunten en suggesties aangedragen voor het laten afvallen van één of meerdere van de negen locatiealternatieven en voor nieuwe locatiealternatieven of gebruik van reeds bestaande gaswinlocaties.

¹³ De locatiealternatieven 1,2,3,4,6 en 7 lijken in de bufferzone van het werelderfgoed te liggen, let daarbij ook op de (on)mogelijkheden van het gebruik van ontsluitingswegen van de locatie.

niet duidelijk over of er alleen voor het VKA of ook per locatiealternatief één of meerdere gastransportleiding tracés worden onderzocht op milieueffecten.

De Commissie adviseert om voor het plan-MER-deel per locatiealternatief op hoofdlijnen één of bij mogelijke grote milieugevolgen meerdere logische leidingtracés te onderzoeken. Dit kan nuttige beslisinformatie voor de keuze voor een locatiealternatief opleveren. Bijvoorbeeld als bij twee even geschikte locatiealternatieven de ene locatie met een leidingtracé met weinig milieugevolgen kan worden aangesloten, terwijl de andere locatie alleen via een leidingtracé met veel milieugevolgen kan worden aangesloten.

De Commissie adviseert om vervolgens in het project-MER-deel voor het VKA het leidingtracé gedetailleerd uit te werken, logische varianten te onderscheiden en op milieugevolgen te onderzoeken. Let daarbij op de verschillende mogelijke diepteliggingen van de gastransportleiding, er zit immers verschil tussen leidingen aangelegd met open ontgraving en via boren of een combinatie daarvan en de effecten op grondwater (effecten op grondwaterstand en natuur, werken in de natte of in den droge, retourbemaling etc.). Besteed ook aandacht aan de locaties van de opstelplaatsen, intrede- en uittredepunten bij de aanleg van een leiding via een boring en de milieugevolgen hiervan.

Alternatieven toegangsweg

De gaswinningslocatie moet worden ontsloten voor verkeer. De concept-NRD (paragraaf 3.3) is niet duidelijk over of er alleen voor het VKA of ook per locatiealternatief één of meerdere mogelijke toegangswegen worden onderzocht op milieueffecten.

De Commissie adviseert om voor het plan-MER-deel per locatiealternatief op hoofdlijnen één of bij mogelijke grote milieugevolgen meerdere logische toegangswegen te onderzoeken. Dit kan nuttige beslisinformatie voor de keuze voor een locatiealternatief opleveren¹⁴.

De Commissie adviseert om vervolgens in het project-MER-deel voor het VKA de toegangsweg gedetailleerder uit te werken en op milieugevolgen te onderzoeken.

Trechtering naar één alternatief (VKA)

Om te komen tot een voorkeursalternatief adviseert de Commissie de milieugevolgen van de alternatieven voor zowel de gaswinlocaties, transportleidingtraces en toegangsweg bij elkaar te nemen zodat duidelijk wordt welke combinatie de minste milieugevolgen heeft. Dit kan bijvoorbeeld in een overzichtstabel die tevens als input kan dienen voor de integrale effectanalyse.

3.3 Referentiesituatie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu en van de autonome ontwikkeling conform het voorstel in de concept-NRD in paragraaf 3.1.3. De Commissie vraagt aandacht voor de recent gewijzigde status van de Koloniën van Weldadigheid. Ga bij beschrijving van de referentiesituatie in op de Unesco Werelderfgoedstatus.

¹⁴ Uit een aantal zienswijzen komt naar voren dat een aantal bestaande zandwegen in het gebied niet geschikt zijn voor zwaarder transport of deel uitmaken van het beschermde dorpsgezicht.

4 Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen

Onderbouw de keuze van de rekenregels/-modellen, voor zover toegepast in het MER, en van de invoergegevens waarmee de gevolgen van het voornemen worden bepaald. Ga ook in op de significante onzekerheden in deze bepalingen. Onderscheid daarbij onzekerheden in de kwaliteit van de gegevens. Vertaal dit zo mogelijk in een bandbreedte voor de genoemde gevolgen.

Detailniveau effectonderzoek

Het MER wordt opgesteld voor de besluitvorming over het Rijksinpassingsplan en de vergunningen. Het detailniveau van het onderzoek moet dus passen bij het detailniveau van zowel het Rijksinpassingsplan als de te verlenen vergunningen.

Het MER wordt in twee gedeelten opgesteld:

Deel 1 – plan-MER-deel met daarin de milieugevolgen van de negen beoogde locaties om te kunnen trechteren naar één locatie, het voorkeursalternatief (VKA)

Deel 2 – project-MER-deel met de milieueffecten van het VKA

In het plan-MER-deel moet de beschrijving van de milieugevolgen op een detailniveau passend bij de besluitvorming over de voorkeurslocatie en leidingtracé. Daarbij is het voor de vergelijking van de locatiealternatieven belangrijk om de relevante aandachtspunten te identificeren en aspecten die op het kritische pad van het project zitten. De Commissie denkt daarbij aan cultuurhistorie (gevolgen Werelderfgoedstatus), geluidhinder, beschermde soorten, versterking/vernietiging Natura 2000-gebieden en/of Natuurnetwerk Nederland, stikstofdepositie.

Na het plan-MER-deel vindt de keuze plaats voor het VKA¹⁵.

In het project-MER-deel vindt dan het onderzoek (zoveel mogelijk kwantitatief) plaats voor de gekozen locatie, de toegangsweg en de transportleiding, de effecten op het milieu en de toets aan wet- en regelgeving.

Cumulatie

De Concept-NRD (paragraaf 4.1.10) gaat in op cumulatie van het voornemen met andere gaswinningsprojecten in de regio¹⁶. Ga daarbij in op de bestaande cumulatieve bodemdalingsprognose van 5,2 cm bij de velden Vinkeveen/Nijensleek¹⁷.

De Commissie adviseert om naast de gaswinningsprojecten ook te kijken naar niet-gaswinningsprojecten die mogelijk relevant kunnen zijn bijvoorbeeld voor geluid of stikstofdepositie.

¹⁵ Een aantal indieners van zienswijzen vraagt om een inspraak moment als het VKA is gekozen. Maak duidelijk hoe hiermee om wordt gegaan.

¹⁶ Denk bijvoorbeeld aan de omliggende gasvelden Diever Nijensleek, Vinkega, De Hoeve en Weststellingwerf/Noordwolde, de toekomstige gaswinning uit de LDS-gasvoorkomens bij Wapse waar dit jaar een winningsplan voor is ingediend, de Winningsvergunning Gorredijk die eindigt op 31-12-2039 en indien relevant het injecteren van afvalwater in het lege veld Nijensleek. In meerdere zienswijzen worden ook projecten voor de cumulatieve beoordeling aangedragen.

¹⁷ Zoals vermeld in de zienswijzen.

4.2 Bodem, bodembeweging (bodemdaling en trillingen) en waterhuishouding

De concept-NRD geeft in paragraaf 4.1.1 de te onderzoeken aspecten voor bodem, bodemdaling, bodemtrillingen en waterhuishouding.

In de concept-NRD staat dat de te verwachten bodemdaling in het MER en het winningsplan in beeld wordt gebracht. De Commissie adviseert om daarbij ook de cumulatieve bodemdaling in beeld te brengen. Neem de uitkomsten uit het onderzoek over bodemdaling en cumulatieve bodemdaling in het MER op.

De Commissie signaleert dat er geen nulmeting (bouwkundige opname) aan direct omliggende huizen en de erfgoedgebouwen verricht gaat worden. De Commissie begrijpt dat in plaats daarvan grondversnellingsmeters zullen worden ingezet om eventuele groundbewegingen door bevingen te meten en dan te inventariseren of een gebouw daardoor schade heeft opgelopen. De Commissie geeft in overweging om toch een nulmeting uit te voeren omdat dit in meerdere zienswijzen van belanghebbenden gevraagd wordt. In de zienswijzen wordt ook om onderzoek naar verzakkingen van gebouwen als gevolg van bodemdaling of grondwaterstandwijzigingen gevraagd. Leg in het MER uit of voor een nulmeting gekozen wordt en waarom wel of niet, en op welke wijze mogelijke schade vastgesteld gaat worden. Maak in het MER duidelijk hoe eventuele schade door bodembeweging wordt afgehandeld door Commissie Mijnbouwschade¹⁸.

Geef inzicht in de geohydrologische opbouw van het studiegebied en onderzoek wat de aanleg en de winning¹⁹ voor effecten heeft op de grondwaterstromingen, drinkwatervoorraden en waterbergend vermogen van het gebied.

4.3 Ruimtegebruik, landschap en cultuurhistorie

In paragraaf 4.1.2 in de concept-NRD staan de te onderzoeken aspecten op het huidig ruimtegebruik, landschap en cultuurhistorie en archeologie.

De Commissie adviseert om in het MER de effecten op het landschap en eventuele mitigerende maatregelen te onderzoeken. Met name de installaties op de productielocatie kunnen leiden tot een impact op het landschap.

De Commissie adviseert om verschillende mitigerende maatregelen te onderzoeken waarbij het landschap (esdorpenlandschap met veenontginningen) zoveel mogelijk wordt ontzien. Werk in het MER met visualisaties om hun effectiviteit te laten zien.

Voor cultuurhistorisch erfgoed ziet de Commissie niet alleen mogelijke visuele effecten, maar ook effecten door veranderingen grondwaterstand (verdroging van groen of funderingen), trillingen en bodemdaling en vervoersbewegingen op het beschermd dorpsgebied en de

¹⁸ Per 1 juli 2020 is de Commissie Mijnbouwschade operationeel. Deze Commissie is belast met schadeafhandeling als gevolg van eventuele mijnbouwschade bij kleine velden.

¹⁹ Zijn er effecten te verwachten? Milieudefensie wijst in haar zienswijze op o.a. benzeenemissies bij het injecteren van formatiewater in Nijensleek.

Unesco werelderfgoed Koloniën van weldadigheid²⁰. Besteed daar in de Heritage Impact Analyse (HIA) aandacht aan²¹. Neem de resultaten uit de HIA op in het MER.

Ga in het MER in op aardkundige waarden in het gebied, zoals de pingoruïnes²² bij Vledderveen. Beschrijf ook de risico's van het voornemen, zoals het doorboren van de pingoruïnes²³ waardoor de waterhuishouding kan veranderen.

4.4 Geluid

De concept-NRD geeft in paragraaf 4.1.3 de te onderzoeken aspecten voor geluid. De hoeveelheid geluidhinder is afhankelijk van de afstand tussen de uiteindelijke voorkeurslocatie en bestaande bebouwing en de duur en tijdstippen van de booractiviteiten. Gezien de zienswijzen is er een onduidelijkheid over welke normen en geluidszones worden gehanteerd rond de installatie(s), maak dit duidelijk in het MER.

De Commissie adviseert om in het plan-MER een kaart op te nemen voor elk locatiealternatief met de afstand tot bebouwing en de geluidscintour.

In het project-MER waarin de effecten van de voorkeurslocatie worden onderzocht hoort gedetailleerder effectonderzoek (decibelcontouren, tijdsduur van boren, ligging en afstand tot geluidgevoelige bestemmingen) met bijbehorend kaartmateriaal. Geef in het project-MER aan waar mitigerende maatregelen mogelijk en/of nodig zijn en hoe effectief ze zijn. De Commissie denkt als mitigerende maatregel bijvoorbeeld aan een geluidscherm tijdens het boren van de putten.

4.5 Lucht

De concept-NRD gaat in paragraaf 4.1.4 op hoofdlijnen in op de te onderzoeken aspecten voor luchtkwaliteit. De Commissie adviseert om in het MER aan te geven welke emissies van CO₂, CH₄, N₂O, NO_x, SO₂ en indien relevant PM₁₀/PM_{2,5}/roet optreden in de aanleg-, productie- en verwijderingsfase. Beschrijf welke mitigerende maatregelen zorgen voor een reductie van emissies, en wat het effect is van deze maatregelen.

4.6 Externe veiligheid en calamiteiten

De concept-NRD geeft in paragraaf 4.1.5 de te onderzoeken aspecten op externe veiligheid. Gezien de zienswijzen is er een onduidelijkheid over welke normen en veiligheidszones worden gehanteerd rond de installatie(s), maak dit duidelijk in het MER

Indien bij het winnen van aardgas, onderhoudswerkzaamheden of langs een leidingentracé een calamiteit plaatsvindt zijn milieueffecten te verwachten.

²⁰ De locatiealternatieven 1,2,3,4,6 en 7 lijken in de bufferzone van het werelderfgoed te liggen.

²¹ In het advies van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed worden diverse aanbevelingen gedaan voor de op te stellen HIA.

²² Een pingo is een heuvel in het landschap waaronder zich een ijslens bevindt. Pingo's bestaan daarom alleen in gebieden met een heel koud klimaat. Ca 115.000 tot 10.000 jaar geleden heerste er in Nederland een toendraklimaat. Ook in Nederland kwamen toen pingo's voor. De restanten van deze pingo's vinden we nu terug in het landschap; we noemen ze pingoruïnes.

²³ Zie ook de zienswijze van de provincie Drenthe die ingaat op landschap, cultuurhistorie en aardkundige waarden waaronder de pingoruïnes.

Geef aan wat de kansen en effecten zijn van een blow-out en lekkage (bijvoorbeeld doordat een leiding wordt geraakt) op de omgeving (zoals bodem, grond- en oppervlaktewater, waterwinning en de natuur). Geef dit apart aan per fase van een activiteit (test-, productie- en verwijderingsfase) over de volle duur van het project. Beschrijf in het MER in geval van een calamiteit, zoals een blow-out, hoe snel men ter plaatse kan zijn om dit te bestrijden en wat de noodmaatregelen zijn. Geef aan in het MER welke maatregelen worden genomen om mogelijkheden tot sabotage te voorkomen (zoals beveiliging en/of videobewaking).

Ga in op de veiligheidsaspecten van H₂S als uit het reservaat 'Zechstein' geproduceerd gaat worden. Gas met een hoog H₂S-gehalte is potentieel gevaarlijk voor de mens. Bovendien kan H₂S de installatie en pijpleiding aantasten.

Onderzoek in het MER externe veiligheid zo dat zowel aan de vereisten uit de huidige wet- en regelgeving als aan die van de Omgevingswet voldaan wordt.

4.7 Licht

De concept-NRD geeft in paragraaf 4.1.6 de te onderzoeken aspecten voor lichthinder. De Commissie adviseert in aanvulling hierop te onderzoeken hoe lichthinder kan worden voorkomen, zodat er geen of zo min mogelijk hinder optreedt.

4.8 Duurzaamheid

De concept-NRD geeft in paragraaf 4.1.7 aan dat in het MER inzicht zal worden gegeven in de grond- en hulpstoffen en afvalstoffen. De Commissie adviseert om te onderzoeken hoe het gebruik van deze stoffen zoveel mogelijk kan worden beperkt.

Daarnaast adviseert de Commissie in te gaan op de mogelijkheden om duurzamer te werken. Bijvoorbeeld door elektrificatie van de boorinstallatie of elektrische vrachtwagens voor de aanvoer van materiaal of elektrische tankwagens voor afvoer van productiewater.

4.9 Natuur

De concept-NRD geeft in paragraaf 4.1.8 de te onderzoeken aspecten voor natuur.

Natura 2000-gebieden

Beschrijf en onderzoek de voorgenomen activiteiten die mogelijk invloed hebben op soorten en habitats die in het kader van Natura 2000-gebieden zijn beschermd. Het valt niet uit te sluiten dat het project leidt tot een toename van stikstofdepositie op nabijgelegen Natura 2000-gebieden zoals het Drents Friese Wold en Leggelderveld en het Holtingerveld. Ook bij vernietiging, verstoring en verdroging/vernatting zijn er risico's. Indien het voornemen leidt

tot stikstofemissies moeten de deposities daarvan op de Natura 2000-gebieden met de recente versie van AERIUS worden berekend, zowel voor de aanleg- als de gebruiksfase²⁴.

Als op grond van het onderzoek niet kan worden uitgesloten dat het voornemen afzonderlijk dan wel in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor omliggende Natura 2000-gebieden, geldt dat een Passende beoordeling²⁵ opgesteld moet worden, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied. Ga daarbij ook in op cumulatieve effecten samen met de andere velden. Geef aan welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn.

Natuurnetwerk Nederland

Op het kaartje in de concept-NRD met de 9 alternatieve locaties (figuur 7, paragraaf 3.3) staan ook de Natuurnetwerken van Drenthe en Friesland (lichtgroen gearceerd) gegeven. Onderzoek welke effecten de activiteiten hebben op deze natuurgebieden. Onderzoek welke stikstofdepositie te verwachten is en wat het effect is op de natuur in het Natuurnetwerk Nederland.

Ga in op de hydrologische effecten van zowel de aanleg en gebruik van de gasleiding als van de diepe bodemdaling door de productie van de gasvelden. Geef hierbij inzicht in de geohydrologische effecten op voedende grondwaterstromingen. Probeer zoveel als mogelijk de effecten kwantitatief te beschrijven en geef aan welke mitigerende en compenserende maatregelen mogelijk zijn. Ga ook in op cumulatieve effecten zoals van andere velden en bodemdaling in veengronden als gevolg van het huidige landgebruik. Beschrijf ook de effecten op de pingoruïnes bij Vledderveen en het risico in voor de kenmerkende vegetatie en soorten die afhankelijk zijn van deze waterhuishouding.

Beschermde soorten

Beschrijf welke door de Wet natuurbescherming op basis van bestaande (veld)onderzoeken, tellingen en gegevens beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied²⁶, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt. Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor deze beschermde soorten en bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats. Geef aan of het tijdelijk affakkelen van het gas effecten geeft. Beschrijf mogelijke en/of nodige mitigerende maatregelen om negatieve effecten te voorkomen of te verminderen.

Overige effecten

De Commissie acht het niet uitgesloten gezien de ligging van de locatiealternatieven dat verstoring door licht en geluid optreedt. Ga in het MER in op deze mogelijke verstoring. Geef

²⁴ Op 1 juli 2021 is artikel 2.9a van de Wet natuurbescherming in werking getreden, en tegelijk artikel 2.5 Besluit natuurbescherming. Hierin wordt bepaald dat de stikstofeffecten uit de aanlegfase niet betrokken hoeven te worden bij het besluit over een natuurvergunning. Deze wetswijziging heeft geen betrekking op de inhoud van plan-m.e.r. en project-m.e.r. Doordat in het MER de effecten van de aanlegfase in beeld zijn, kunnen de mogelijke negatieve effecten en de mogelijke maatregelen mee worden genomen bij het besluit over het project.

²⁵ In de zienswijzen wordt meerdere malen gevraagd om duidelijkheid over het al dan niet opstellen van een Passende beoordeling.

²⁶ In een zienswijze wordt melding gemaakt van het voorkomen van *'diverse wilde en zeldzame beschermde diersoorten, zoals de steenmarter, das, wezel, boommarter, havik, boomkikker, diverse soorten salamanders (w.o. kamsalamander), ringslang, gladde slang en adder.'*

aan hoe groot dit effect is. Beschrijf mogelijke en/of nodige mitigerende maatregelen om het effect te voorkomen of te verkleinen.

4.10 Verkeer

In paragraaf 4.1.9 van de concept-NRD is aangegeven dat in het MER wordt gekeken naar de effecten van het voornemen op verkeershinder, verkeersveiligheid en doorstroming. Werk dit uit in het MER. Ga daarbij, zoals ook in de zienswijzen gevraagd wordt, in op het aantal vrachtwagen bewegingen per fase (proefboring, gaswinning met onderscheid in de aanvang en het einde, verwijdering).

5 Overige onderwerpen

5.1 Monitoring

Belangrijk onderdeel bij dit project is het goed in de gaten houden van mogelijke effecten. Dat geldt sowieso voor het optreden van gebouwschade bij het werelderfgoed, maar bijvoorbeeld ook voor effecten op de aanwezige natuurwaarden, zoals verstoring en verdroging. Het is belangrijk van tevoren een lijst te maken van mogelijke effecten en parameters op te stellen waarmee deze effecten kunnen worden gevolgd. Let daarbij op de onzekerheden waar het gaat om bodemdaling en trillingen.

Ga ook in op welke maatregelen 'achter de hand' beschikbaar zijn en getroffen kunnen worden mochten onverhoopt ambities en doelen niet worden gehaald en/of milieugrenzen in de praktijk toch worden overschreden.

Neem in het MER de (aanzet tot) het monitoringsprogramma op. Maak het meetplan om bodemdaling te monitoren duidelijk²⁷.

5.2 Leemten in milieu-informatie

Laat zien over welke milieuaspecten er onvoldoende informatie is door gebrek aan gegevens. Spits dit toe op milieuaspecten die in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van het tekort beoordeeld kunnen worden. Geef ook aan of dat wat ontbreekt op korte termijn kan worden ingevuld.

5.3 Vorm en presentatie

De vergelijking van de alternatieven verdient bijzondere aandacht. Presenteer de vergelijking bij voorkeur met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Zorg voor:

- een zo beknopt mogelijk MER, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst;

²⁷ In de zienswijzen worden zorgen geuit over de mogelijke gevolgen van bodemdaling voor bijvoorbeeld gebouwen en hoe eventuele schade afgehandeld gaat worden.

- recent, goed leesbaar kaartmateriaal, met duidelijke legenda.

5.4 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep een gesprek gehad met initiatiefnemer en bevoegd gezag. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

drs. Sjef Jansen

drs. Sander Kabel

ir. Kees Slingerland (voorzitter)

ir. Corrie Smit (secretaris)

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

Rijksinpassingsplan en mee te coördineren vergunningen.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit C17.2 (winning van meer dan 500.000 kubieke meter aardgas per dag), D17.2 (diepboring), D17.3 (oprichting van oppervlakte-installaties voor de winning van aardgas), D08.1 (aanleg van een gastransportleiding voor meer van 5 kilometer in gevoelig gebied).

Een MER is mogelijk ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Er wordt een gecombineerd plan-/project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

Minister van Economische Zaken en Klimaat in afstemming met minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Initiatiefnemer besluiten

Vermilion.

Bevoegd gezag m.e.r.-procedure

Minister van Economische Zaken en Klimaat.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag tot en met 20 oktober 2021 heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3559](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

